

krivica godila, če tudi imajo Nemci po celih Čedah ravno tisto pravo, kakor ga imajo Čehi po celih Čedah.

Tudi na uradnike se je ozir jemalo in izrazili ste se, da se bojite, da ne bi se uradniki začeli izseljevati.

No, gospoda moja, skušnja poslednjih let nas je učila, da se vsega tega ni potreba bati, kajti od državnih služabnikov sivih las se ne bo ničesar zahtevalo, kar bi ne zamogli storiti, kajti to bi bilo brezpametno. Ali gospoda moja, od tistih, ki vstopiti hočejo, ki se še le na državno službo pripravljajo, od tistih ima država pravico zahtevati, da so zmožni vsega, kar država tirja in tirjati mora, (dobro! dobro! na desni), in ker je ona za enakopravnost v uradu in pri sodnji porok, si mora tudi sredstev po tem izbrati, zato mora uradnikov imeti, kateri so tega zmožni, kar država zahteva,

Tu vendar ni nikake krivice, ki bi se kaki narodnosti godila, ako se od mladine, ki se za državno službo pripravlja, zahteva, da je obeh deželnih jezikov zmožna.

Konečno ste pa mislili še, da smete sklepati iz enakopravnosti obeh deželnih jezikov na nevarnost, ki bi se lahko v oziru na jednoto službo prigodila in zaradi tega hočem še enkrat svoje raztolmačenje člana XIX. od ravno-prej ponoviti. Rekel sem: Vsakdo ima pravico, da se posluži jezika v deželi običajnega; iz tega sledi pravo, da se smejo v tem jeziku pritožbe delati, in zahtevati, da se tudi sprejemajo, da se v tem jeziku obravnavajo in rešujejo. Ta pravica je popolnem in cela zagotovljena. Drugače pa je vprašanje, tikajoče se notranjega poslovanja gosposke. Tukaj se pa narodna enakopravnost ne prikaže neposredno, na prvi pogled. Tukaj ima enakopravnost le toliko pomena, da se z vsakim jezikom lahko prosi za službo pri notranjem poslovanju, kar pa še le izvrševalna oblast kot odločilno mesto določuje. Dokler se ona mejá ne dotika, pravic posamičnih, pravic strank gledé obravnave in obsodeb, odločuje vedno vlada kakor izvrševalna oblast, toraj to nikakor ne more predmet javnega prava biti in toraj na noben način ne more notranji službeni jezik gmotne vsebine za postavno uravnavo državnega jezika povoda dati.

Potreba javne službe mora za izvrševalno oblast merodajna biti; in res se vse službe med seboj tako vjemajo spodaj in zgoraj in je ravno v koncentraciji višjih krogov zadosti poročstva in to tako tehtnega, da se v resnici ni bati treba, da se ondi za nemško veljavo v interesu skupne ednote premalo stori. Tudi v tem obziru je status quo in položaj, kakoršen je, tak, da ni nobeni nevarnosti razpostavljen in tudi nobene nevarnosti na dan ne kliče. Le v enem oziru zna morda kaka nevarnost v razvoju enakopravnih pravic ali pa kak pomislek se nahajati, namreč v tem, da, ako se bode nauk predaval vse skozi le v enem jeziku, se bodo jele vrste tistih čistiti, ki bi bili za državno ali za vojaško službo sposobni in da bode morda naraščaja primanjkovalo.

Toda, gospoda moja, to ni nasledek izvršitve enakopravnosti v uradu in pri sodnji, temveč to je naravna posledica one tretje alineje člana XIX., o katerem sem poprej govoril. Odpravite jo in tudi ta skrb bo pri kraju. Tudi za to sem se uže pobrinil, ali pokazalo se je, da morda duhovi za to še niso zreli in strasti pa še preveč razburjene, da bi se taka spodbuda odmah razumeti dala. Tudi tukaj se tolažim z nado, da se bode tudi ta razum zbudil in da se potem zgodi kodifikacija. V očigled tega vprašanja zanašam se na silno in zmagovalno moč resnice, dejanj, potrebe, ljubezni do skupnosti in njene naklonjenosti, zanašam se na krepko moč avstrijske zavednosti in avstrijskega duha, tistega, ki je stoletja dolgo razumel ohraniti vsem viharjem klubovajočo jednoto ter čuvati in gojiti narodnosti po kraljevinah in deželah; tem se bo tudi dandanes posrečilo združiti

to jednoto in njene pogoje z varstvom in brambo pravic vseh narodov. (Dobro! na desni.)

In hoc signo vinces — v tem znamenji boš zmagal — tu notri je vsa umetnost. Preden pa do tje pridemo, vas pred vsemi kodifikacijskimi poskusi svarim, kajti po njih se bo konečna rešitev le zavlekla. Zaradi tega, gospoda moja, ne morem glasovati za predlog gospoda poslanca Wurmbranda in ker nahajam vzroke, ki me k temu nagibajo bistveno izražene v vzrokih, ki jih je navedel g. poslanec vitez pl. Groholski, bom za njegov predlog glasoval. (Živahna pohvala in ploskanje na desni. — Govorniku se od vseh strani čestita.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 21. aprila. (*Ogerski voli in Hugo Schenk.*) Potovanje cesarjeviča našega gotovo v prvi vrsti zanima naš politični svet, toda o tem lahko berete obširno poročilo v vseh dunajskih časnikih, zato Vam pa hočem poročati še nekaj o ogerskih volih in o Hug. Schenku. O volovski pravdi naše vlade z ogersko se dolgo — dolgo poglavitni interesent — dunajsko mesto — celó glasilo ni. — Ko je bila pravda naše vlade z ogersko uže skoraj končana, oglasilo se je vendar županstvo dunajsko s tem, da je dalo magistratu nalog odgovoriti na sledeča vprašanja: prvič, kaj storiti, da bode Dunaj zadosti preskrbljen z govedino? Drugič, kako zabraniti, da ne bodo odhajali dunajski mesarji na požunski trg.

Na ta vprašanja je magistrat sicer izdelal rečne in primerne odgovore, toda komisija za aproviziranje in pa mestni zbor odgovorili so zopet po svoji stari navadi, da je vlada vsega kriva in da naj njo zadene vsa odgovornost in da je eden pripomoček v tem, ako vlada zopet odpravi nov tržni red!

Vse to priča, da se tržni komisarji le z silo dajo ločiti od polja, na katerem so na škodo živinorejcev in Dunajčanov dolga leta žéli milijone.

Danes je tukajšnja deželna sodnija nazaj dobila potrjene smrtne sodbe zoper Hug. Schenka in Schlo-sareka, menj vdeleženega in bolehnega Kar. Schenka pomilostil je cesar na dosmrtno ječo. Obsojencem nanzanila se je dokončna sodba z dostavkom, da bodeta prva dva jutri (v torek) zjutraj ob 7. uri obešena. Obsojenca sta vsa potrta prosila za duhovna. — To bo tedaj konec grozovitih morilcev.

Iz Ljubljane. (*O kmetijski ênketi*), katera je trajala dva dni, pretekli četrtek in petek, poročamo obširneje na drugem mestu po poročilu Slovenčevem.

— (*Volitve v mestni zbor ljubljanski.*) Vdeležitev pri volitvi tretjega razreda bila je izredno pičla. Izmed vseh izvoljencev prejel je gosp. Valentinčič največ glasov, in to 77, ostali štirje izvoljenci po menj. — Včeraj v drugem razredu bilo je nekaj živahneje gibanje, med tremi kandidati dobil je zasedanje razmere samo g. Ledenik izmed 234 oddanih glasov odločno večino 192 glasov, dalje bil je izbran dr. Tavčar s 133 glasovi, notar Gogala s 126 glasovi, protikandidat obeh prof. Šuklje ostal je s 123 glasovi v manjini. — Od mnogo strani smo čuli glas od narodnjakov, da se ne vdeležé več volitev, dokler se bode tako postopalo v naši stranki, kakor letos. — Upamo, da do prihodnjih volitev se zboljšajo razmere v naši stranki, kjer se, kakor rečeno, ne sme dopuščati boj za osebe, ampak voditi nas mora stvar, to je, blagor naroda in mesta.

— (*Sodnijsko.*) Z velikonočnimi prazniki bil je v pokoj dejan deželne sodnije ljubljanske predsednik Ant. Gertscher z izrekom najvišjega priznanja za velikoletno delovanje. — Za svetovalca višje sodnije graške pa je imenovan zvest pristaš ustavoverne stranke Ed-

mund pl. Schrey, brat ljubljanskega advokata dr. R. Schreya. Med Slovenci zbudilo je to imenovanje čutila do vodja pravosodnega ministerstva, katerih izraziti rajši opustimo.

— Predsednik trgovinske zbornice g. J. Kušar in podpredsednik J. Horak zadobila sta za njihovo novo izvolitev ministersko potrjenje.

— (*Puškarska šola na Gorenjskem.*) Ministerstvo za uk in bogočastje je na prošnjo trgovinske in obrtniške zbornice v Ljubljani ukrenilo, da je prišel nadzornik metal-tehniških obrtnih šol profesor na tehniki vitez Hauffe iz Dunaja ogledat si obrti in študirat obrtniške razmere v Kamnigorici, Kropi in Železnikih. Ta poslanec ministerstva ogledal si je dne 16. t. m. v družbi okrajnega glavarja v Radoljici Josipa Dralke, vodje kranjske industrijske družbe Karola Luckmanna in pa tajnika trgovinske in obrtniške zbornice ces. svetnika Janeza Murnika delavnice v Kropi in Kamnigorici. Dne 17. t. m. ogledal si je fabrike omenjene družbe v Bohinji in 18. pa se je peljal v Železnike z namenom, se o tamošnjih obrtniških razmerah podučiti. Ministerstvo pa namerava ustanoviti za te okraje nov obrt, namreč izdelovanje pušek, če bode poročilo omenjenega nadzornika ugodno. Nadjati se je, da bode poročilo za vpeljavo tega obrta tako, da bode ministerstvo po zaslisanju dotičnih občin in deželnega odbora ustanovilo šolo, kateri namen bo vpeljati novo obrt, to je, puškarijo, katera jako cvete v Borovljah. To bode gotovo omenjenim krajem mnogo koristi napravilo in dobrota te naprave se bode posebno takrat pokazala, kedar bode žebjarija le malo zaslužka dala.

— (*Krojača Železnikarja in čevljarja Tuma ml.*) dejali so v ponedeljek večer tukaj v zapor, kakor čujemo, zaradi širjenja veleizdajskih tiskovin. Ako sta zaprta res kriva, upamo, da sta vsaj edina Slovenca, katera sta zašla na taka kriva, človeški družbi pogubna pota!

— (*Pavle Mejak*), posebno v ljubljanski okolici glasovit tat, umrl je danes teden v ječi na ljubljanskem gradu.

Naznanilo.

Okoli srede maja bodo se prodali v Ljubljani potom dražbe 4 biki muricidolskega plemena. Čas in kraj dražbe se bode pravočasno naznanilo.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske v Ljubljani 22. aprila 1884.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Dunajčani so v prvi vrsti zavzeti za cesarjeviča, potujočega sedaj s princesinjo Štefanijo po Turškem, pa o tem poročamo na drugem mestu. — Cesar preselil se je za tekoče poletje v Schönbrunn, od koder pa dohaja vsak dan na Dunaj. — Državni zbor začne zborovanje zopet ta petek. — Mestni zbor dunajski izrekel je zopet svojo judom prijazno besedo gledé tukajšnjega živinskega trga, po sklepih mestnih očetov kriva je vsega sedanja vlada. Naš današnji dunajski dopisnik poroča o tem več.

Včeraj zjutraj ob 7. uri obesili so tukaj glasovita morilca Hugona Schenka in pa Schlosareka, Kar. Schenk pa je pomiloščen na dosmrtno ječo.

Iz Gališke. — Mnogo se je čulo noveji čas o razprtji poljskega kluba v državnem zboru, s posebnim sklicevanjem na odložitev poslanstva po prof. Zaharije-

viču, in tudi v poljskih časnikih pričele so se množiti pritožbe zoper sedanje vodstvo poljskega kluba, tudi se je kazalo na to, da v budgetni razpravi nihče izmed poljskega kluba ni zinil besede kot znamenje nezadovoljnosti s postopanjem vlade. — „Czas“ svari pred širjenjem takih načel pa tudi pred tem, da bi se boj osebnosti med gališkimi državniki prenesel v državni zbor, trdeč, da je sedanja vlada za Gališko najboljša, kakoršna je sedaj v Avstriji sploh mogoča. — Marsikaj onega, kar „Czas“ trdi, velja enako tudi za Slovence pri odgovarjanju na vprašanja podpiranja sedanje vlade.

Ogerska. — Pretekli ponedeljek pričel je tukajšnji državni zbor zopet svoje zborovanje, razpravljala se je dalje predložena obrtniška postava. — Ministerski predsednik Tisza odgovoril je na interpelacijo zaradi požunskega živinskega trga rekoč, da vladi ni bilo treba segati dalje, ker se je preklicala naredba nižeavstrijskega namestništva, pa zavolj tega bilo bi napak govoriti o ponosu zmagovalne vlade, temveč izreči se mora avstrijski vladi hvalno priznanje, da je sprevidivši napako preklicala protipostavno naredbo. Ponedeljek bil je prvi živinski trg v Požunu, navzoči so bili tudi dunajski mesarji. — Nasproti pa se je ravno tisti dan tudi na dunajski živinski trg prignalo nad 1900 volov, med temi nad 500 ogerskih.

Turška. — Pretekli četrtek zjutraj dospela sta cesarjevič Rudolf in princesinja Štefanija v Carigrad pri lepem vremenu na brodu „Miramare“. Sprejem bil je sijajen. Več brodov peljalo se je cesarjeviču na proti, se ve da v prvi vrsti naš poslanik in drugi zastopniki naše kolonije v Carigradu. Pri izstopu na suho sprejel je cesarjeviča veliki vezir Said paša in pa minister za vnanje zadeve Asim paša, potem peljala sta se visoka gosta v krasnih dvorskih vozovih v hišo „Jildiz-Kiosk“ imenovano, kjer jima je bilo odločeno bivališče. Tam so ju zopet sprejeli veliki vezir in komorniki, sultan sam pa jima je prišel na proti pred veliko dvorano, je po pozdravu podal roko princesinji in jo peljal v notranje prostore prašaje, kako se počutita cesar in cesarica. V mestu bil je sprejem povsod sijajen, ravno tako so bili brodovi ob bregu morja vsi okinčani z zastavami. — Potem vrstile so se dan za dnevom slovesnosti obedi, ogledovanje, katero je le deloma zadnje dni zadržavalo nastalo slabo vreme. — V petek bilo je pri sultanu veliko kosilo, vsa jedilna oprava, žlice, krožniki itd. bilo je zlato; sultan govoril je s pomočjo tolmača, ker sam govori le slabo francosko. — Sultan podelil je cesarjeviču Rudolfu veliki kordon Osmanijevega reda z zvezdo v briljantih, princesinji pa veliki kordon Šefkat-ovega reda z briljanti, odlikovano bilo je tudi spremstvo. Podaril bode sultan princesinji dragoceno zavratno verižico z briljanti, cesarjeviču pa z briljanti okinčano sabljo in tako okinčano pištolo.

Egipt. — Za vredjenje denarskih razmer egiptovskih sklicana je posebna konferenca, katere se vdeležé vse dotične države. — Poročila z gornjega Egipta so za Angleže in Evropejce sploh bolj in bolj iznemirljive. Noveji telegrami potrjujejo, da je iz Šendi-ja brodeč brod s 300 begunci obtičal v Nilu in da so uporniki vse osebe na brodu pomorili. Tudi telegrami Gordonovi iz Hartuma so malo tolažljivi, trdi sicer, da ima s svojimi vojniki živeža za 5 mesecev, pa rešitve obeta si le, ako bi došlo 2000 dobrih turških vojakov, v kar bi se sultan dal pregovoriti z denarno podporo 2 milijonov gold.